

Газет 1948 ж.
20 көкегінен
Дыға басталды

Қазақ университеті

№ 2 (1242),
сейсенбі,
30 мамыр,
1995 жыл

А
Б
А
Й

150

*Әсемпаз болма өрнеге,
Өнерпаз болсаң арқалан
Сен де бір кірпіш, дүниеге
Кетігін тап та, бар, қалаң!*

*Ақырын жүріп, анық бас,
Еңбегің кетпес далаға.
Үстздық қылған жалықпас
Үйретуден балаға.*

*... Лишь знаньем жив человек.
Лишь знаньем движется век,
Лишь знание - светоч сердца
Лишенный учеников
Учитель - горький вдовец.*

~~~~~

*Құрметті оқырмандар!
"Қазақ университеті"
газетінің бұл номері Ұлы
тұлға - Абайдың 150
жылдық мерейтойына
арналып отыр.*

*Уважissime читатели!
Этот номер газеты "Қазақ
университеті" посвящен
Абаю Құнанбаеву, чей
150-летний юбилей в
этом году отмечает весь
мир.*

*Абай — тұтас бір әлем
Абай — это целая вселенная*

Университет ректоры, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі К.Н.НӘРІБАЕВ

Қазақтың ұлы ақыны Абай Құнанбайұлының өзінде де, оның әдеби мұрасында да арғы-бергі дәуірдің баршасының,оның ішінде бүгінгі кезеңнің де көкейкесті мәселелері туғыр-тұрғысы аясында ғана дұрыс тануға,жете ұғуға болады. Адам мен оның заманының немесе бір дәуір адамының ғана сыры емес,тұтас тарих шындығы,халық танымының көп ғасырлық тағдыр-талайы көрініс тапқан ұлы ақынның қаламынан туған шығармалары ғасырдан ғасырға асқан сайын жарқырай түсіп, ел-жұрттың да, қоғамның да жан дүниесін өзінің ізгілік,гуманистік мазмұнымен байытып отырғаны, оның тамыр тартқан тереңдерінің осындай сипаттарымен байланысты Абайдың әдеби мұрасы бүгінгі күні де біздің әрқайсымыздың ойымыз бен сззіміміздің жаңарып, жанғыруының, рухани түлеуіміз бен кемелденуіміздің кайнар көзі болып табылады.

Дүниеге бұдан 150 жыл бұрын келгеніне карамастан, Абай өзінің ақындық өнерімен де, ұстанған мұрат-тілегінің,қалдырған ақыл-өсиетінің асылдығымен де, сондай-ақ жапын ауыртып,жүрегін сыздатқан қайғы-мұңымен де біздің бүгінгі күнімізге өзі тұстас басқа ақындардың қай-қайсысынан да жақын.

Абайды бүгінгі күнге,бүгінгі күннің жастарына жақындастыруда,абайтану ғылымында үлкен іс атқарылғаны,атқарылып

жтқаны рас. Сол істердің басы осы жерде. Қазақ университетінде басталып, осы жерде кең тынысты үлкен ғылыми және оқу-тәрбие арнасына айналғаны да анық.Заманының теңдессіз алып суреткері Мұхтар Әуезов алғаш рет абайтану ғылымын оқу пәні ретінде Қазақ университетінде, оның бүгінде ұлы жазушының өз атымен аталып отырған аудиториясында оқыған еді. М.Әуезов бастаған сол оқу бұл аудиторияда содан бері бір де бір үзілген емес, үзілмейді де. Х.Ж.Сүйіншәлиев, З.Қ.Қабдолов, З.А.Ахметов секілді әлем таныған абайтанушы ғалым-ұстаздар М.Әуезов бастаған ұлы істі сол Әуезов белгілеген биіктен төмендетпей, ілгері алып келе жатқаны - Қазақ университеті үшін де зор абырой.

Елімізде 1995 жыл бойында абайтану саласында жүргізілген ғылыми,мәдени және әдеби-көркем еңбектер абайтану ғылымын жаңа деңгейге көтерді. Ғылымның әр саласында абайтанудың жаңа проблемалары қойылды.Біздің ендігі басты міндеттеріміздің бірі - сол мәселелерді жоғары ғылыми деңгейде шешуге атсалысу.Университет ғалымдары Абайды тану ісінде,абайтану ғылымында алдағы уақыттарда да ел сүйінгендей ірі табыстарға жете береріне сеніміміз мол.

"Для меня и моих соотечественников Абай — это тот человек, к постижению которого надо идти годами. Каждый раз, когда забываешься и теряешь смысл Абая, он открывается всегда новыми гранями, настолько глубоки его мысли, особенно его гуманизм, которые передаются из поколения в поколение."

Нурсултан НАЗАРБАЕВ, Президент Казахстана

Абайдың өмірбаяны

Абай осы күнгі Семей облысындағы Шыңғыс тауын жайлаған Тобықты руының ішінде, 1845 жылы туған. Абайдың өз әкесі Құнанбай, оның әкесі Өскембай, үшінші атасы Ырғызбай. Булардың барлығы да ру ішінде үстемдік жүргізген адамдар. Абайдың жас кезіндегі көңілін сергітіп, жүрегін жібіткен жолды қушақ кішіпейіл кең анасы - Ұлжанның мейірімді көңілі, көпті көрген әжесі Зеренің жылы қойны. Осыдан Абай ақкөңіл, адамгершілік сезімі күшті, зәбір-жапа шеккен адамды, жок-жітікті аяғыш, сергек бала болып өсті. Оқу жасына жеткеннен бастап, Абай ауыл молдасында, үйде оқиды. Біраз уақытын молдамен бірге өз үйінде "әліп", "би" жаттаумен өткізеді. Бұған қосымша, ел шешендерінің шебер тілді мақалдап айтқан тұспал әңгімелері, халықтың ақын, жыршы, ертегішілері айтқандары - Абайдың алғашқы сөбилік сезіміне түрткі салып оятқан күштің бірі. Сегіз жасар Абай өзінің зеректік қабілетімен әке көзіне де ілігіп, үміт күтер, ата жолын ақтар бала болар ма деген ой салады. Осы себеппен әкесі Құнанбай Абайды Семей қаласына апарып, әуелі Ғабдулжаппар молдаға оқуға береді. Бұл молданың қарамағында екі жылдай оқып, мұсылманша бастауыш білім алады. Бұдан кейін он жасар Абай бір басқыш ілгері дәрежедегі, жабық оқу орны мешіт жанындағы діни медресеге түседі. Осы медресе имамы Ахметризванов қарауында оқиды. Бұл медресе дін жолын қуған оқу орны болатын. Абай бұл медресе оқуын да менгеріп, үздік оқуға түседі. Енді Абай өз еліне бұрынғыдай емес, саналы, ойлы, оқыған жас болып оралады. Бұрын көп елемей, күр тыңдап қоятын ұшқыр сөз, мақал-мәтел, елң, жыр, ақындар айтысы енді Абайдың назарын аударып, өзіне тартады. Халықтық мол мұраны менгеру Абай үшін ең керекті іс болып танылады. Абай өнерлі ақындарды өзіне жақын тартып,

олардың шеберлік жетістіктерін менгеруге тырысты. Абай ер жете келе, өз бетімен қалаға қайта оралып, жиі келіп жүрді. Осы келу сапарларында Абай көптеген өмір азығын алып қайтатын. Ол алып қайтқан өмір азығы, оқыған кітаптар арқылы тапқан мәдениет қазынасының қунды қорлары - Батыс классик жазушыларының шығармаларынан жиған рухани табыстары. Абай әлемдік классикалық әдебиетті оқыған сайын көзі ашылып, өмірдің, қоғамның сырларына түсіне бастайды. Бұрын Абай өмірдегі жақсылық пен жамандық, дәулеттілік пен жоқшылық - бәрі қудай ісі деген молдаларының ғана естіп келе, енді Абай сол туралы, ондағы қоғамдық теңсіздік туралы өзгеше ой, ақылға сыйымды, өмірге үйлесімді жаңа түсініктер табады. Сөйтіп, Батыс әдебиеті Абайдың дүниеге көзін ашып, көңілін сергітеді. Абайдың ықылас, ынтымы сол уақыттағы озық ойларды, демократиялық идеяны сарқа менгеруге ауды. Абай 35-40 жастар шамасында өзінің ақындық талағын таныта бастайды. Ендігі оның шығармалары жаңа бағыт ұстайды. Зор идея мен тың мазмұнға негізделген соны шығармалар беріп, бірден-бір дұрыс жолмен ілгері аяқ басалды. Абайдың тез өзгеріп, жетіле түсуіне өзі іздеп тапқан рухани азығы - батыс әдебиеті мен сыны мықты әсер етті. Абай енді өзгеше өмірге көшіп, бойындағы қуатын түгелдей іске кірістірді. Абай өзгеше бір тың ойды өзге кестеге орап шебер істелген керікті мәнереі бар сөздермен беріп отырды. Бұл Абай салған жаңа өрнек өзінің бойына халқымыздың ғасырлар бойы жасап жетілдірген сөз кестесінде, көрші елдердің мәдени мұраларын да мольнаң сақтап отырды.

Страницы великой жизни

Книжное имя Абая — Ибрагим, но наш народ, следуя матери поэта, укрепил за ним нежное и ласковое имя Абая, которое мы храним до сих пор. Абай по отцу происходит из поколения известных вожаков и биев рода Тобықты. Отец Абая Құнанбай имел влияние и на соседичей чужих родов, что подтвердилось избранием его старшим султаном Каркаралинского округа, когда эта должность была монополизирована родовитыми султанами. Стихи Абая стали самыми популярными произведениями в казахской степи. Он познакомил свой народ с переводами русских классиков, восточной поэзией. В лирических и сатирических произведениях он выступал против зла и невежества. А его "Слова назидания" стали квинтэссенцией этических и философских взглядов народа. Абай в своих стихах рассуждал о силе и пользе познания, добротели труда. Его творчество определило основные направления развития казахской литературы, традиции которой сильны до сих пор.

Ұлы Абайға!

Қазақтың ұлы Абайы, мақтаны бар,
Пір тұтқан қалың елдің шақтары бар.
Бабамның асы жақын көптен күткен,
Қарыны ақ түйенің актерлар.

Толыпсың, ұлы бабам, жүз елуге,
Алдыға бас иді елің тізе бүте.
Ұрпағың жүз жылқыны асына арнап,
Жіберді қуйрық-жалын күзеді де.

Арысым, асыл бабам, данышпаным,
Есімде "мынмен жалғыз алысқаның".
Разы болсын бабамның аруағы деп,
Жырымды дұға қылып бағыштадым.

Соғылды тау мен тасқа бірде басым,
Ал қазір домалады өрге тасым.
Кешегі "қайран елің" теңдік алып,
Қалады еңселі елдің іретасын.

Бағы менен талабы жанып-тасып,
Келеді жаңа буын қалыптасып.
Дамыған ел болам деп болашаққа
"Ақырын жүріп келед, анық басып".

Данышпан кеменгерім, дана Абайым,
Қун болып төктің елге таң арайын.
Қазағым қадам басты жаңа өмірге,
"Кіріпші боп кетігіне қаланайып".

Жас ақын болсамдағы тіс қақпаған,
Көңіліме кірді ақылық мықтап, бабам.
Бас иіп өлсеңіне, ақылына,
"Болмасам да өзіне ұқсап бағам".

Есімің шабыт беріп ұлыңа да,
Жүректен жыр суырды жылы ғана.
Елімің ертеңі үшін тер төгейің,
Жар болып, қолдай жүрші, Ұла баба!

БАЛҒЫНБЕК ИМАШЕВ,
КАЗМУУ-ДЫҢ 1-КУРС СТУДЕНТІ

Тарихи ұлттық ұлы тұлға Титан национальнoй истoрии

Ғ.Сұлтанбаева: Абай және Әуезов! Осы зерттеу қалай тулды? Авторлары кімдер?

3.Қабдолов: Бұл - үлкен тақырып. Мұны біз, адам бірер мақала көлемінде толық тексеріп, толайым талдап үлгері алмайды. Демек, бұл тақырыпты бір әдебиетші емес, бірнеше ғалым бірлесіп, бүтін бір ұжым болып баыптағаны дұрыс.

Біз солай еттік: Абайдың ақындығын және Әуезовтің әдеби-ғылыми туындыларының өзегіне айналған Абай тақырыбын мен зерттедім. Абай поэзиясының сөздігін профессор Р.Нурғалиев, факлия-қара сөздерін доцент З.Бисенғалиев, аудармаларын академик З.Ахметов, сатирасын профессор Т.Қожақеев талдаса, Мұхтар Әуезов шығармаларындағы Абай дәстүрін профессор Ж.Долдеев, "Абай жолы" романындағы психологиялық мәселесін профессор Б.Маитанов пен Мұхтар Әуезов шығармаларындағы діни сарындарды доцент А.Жақысыздықов пайымдап шықты.

Абайдың философиясын мен зерттеушілеріме байланысты "Абай-тұжырымдарды академик Ж.Әбділлин мен С.Қирабаева қорықшылы алды. Сөйтіп, Абай Құнанбаевтың 150 жылдығына және Мұхтар Әуезовтің 100 жылдығына байланысты мен әстежілік еткен оқымыстылар ұжымына арнайы белгіленген іргелі де күрделі тақырыпты белгілі игеріліп, нәтижесінде біртұтас (20 б.т.) монографиялық еңбек жазылып бітті.

Г.Сұлтанбаева: Абайды Мұхтар Әуезов "Ақындар ағасы" десе, біз "Ақындардың ақыны" дел жүрміз. Осыны түсіндіре түссеніз. Абайдың өзіне дейінгі және өзінен кейінгі ақын атаулыдан алабетен ірілігі, ұллылығы неде?

3.Қабдолов: Бұл тұста Белинский бір соғып өту шарт. Белинский Пушкиннің ұллылығын ұлт ақыны болғандығында деп түйген еді. Ал ұлт ақыны болу оның шығармаларындағы жекеленген ұлттық сипаттарда, бояуларда, өрнектерде ғана жаптайды. Ұлт ақыны болу сол ұлттың сөзі ғана емес, өзіне айналу. Бұл керемет нәрсе!

Абайдың кереметтігі де сондай: қазақтың сезініс, сөзі арқылы өзіне иінадында деп білу керек. Абайдың шағын-шағын екі томдығына он миллион қазақ түгел сыйып кеткен. Қазақтың халық ретіндегі болмысын, ұлт ретіндегі бітімі, азаматтық қолбеті, мүсінгі мен мінезін, ісі мен ірілігін, күйші мен күйшіні, адамдығы мен нағандығы ақиялы

мен айласы, арманы мен мүддесі... бәрі-бәрі снып-тұны түр.

Әр қазақ Абайдың әр бетінен өзін көреді. Абай томдарының бір де бір беті. Абай өлеңдерінің бір де бір жолы тектен-тек, тегін тұрған жоқ. Әр бет, әр жол роль ойнап, қызмет атқарып түр. Сол арқылы, бәрінен бұрын, әр қазақтың өзін өзіне танытып түр.

тамыр тартып жатыр. Қазақтың ірі де іргелі ақынларының бір де бірі өзінің шыққан тегі қара өлеңнен қара ұзып алыстаған емес. Соны ажарлаған, айшықтаған, кубылтқан, қулыртқан. Соның тұрын түрлеген. Өлең мазмұны жағынан соның өлшемінде жаңалық ашса, пішіні жағынан соның мөлшерінде өнер тапқан. Мұны Мұқағали Мақатаев дәл

*Ой жіберіп әр жаққа.
Аласқан күшік секілді
Ұлып жұртқа қайтқан ой...*

Не деген ғажаптың суреті! Дүние қалай кубылып кеткен?! Сіз мұндай сырты суретке, сұқыры кубынысқа жай көзбен емес, ой көзімен қарайсыз. Сонда сіз оны жай көріп қана қоймайсыз, көргеніңізді түйсінін барып түсінесіз. Қараңыз: "Көлеңке басын ұзартып, алысты көзден жасырса..." Дәл емес пе: Күн сңкейіп, көкжиекке төнген сайын көлеңке ұзара түседі. Міне, көз алдымызда көлеңкеміз сұлап жағыр. Көкжиек алыстан баралы. Алыстағылар анық көріпбейді. Бұл - жай сөз емес, сөзбен салынған сурет. Осы суретті көріп-қызықтап отырсақ, ақын осының себебін айтпак боп, оны әрі жалғастыра түсіп: "Күнді уақыт қызартып, көкжиектен асырса" - деп қалады. Бұл тіпті керемет! Бұл тұста ой оянады: "Күнді уақыт қызартып..." Күннің қызарып барып қызартыны рас, бірақ "күнді уақыт қызартып" деген терең философия емес пе? Қазақтар арасындағы ұғыммен өлшемес, бұрын мұндай сөз, сөзбен салынған сурет болып көріп не еді?"

Жоқ, атымен болған емес. Мұндалық философиялық ұғым беретін және оны көзге көрсетіп ұқтыратын өлең бұрын - сонды қазақ қауымында жазылған жоқ. Мұндай суретті сөз бен образды оңды тек қазақ өлеңіндегі өрім деп білесек, біржақты болады. Бұл - бүкіл дүниежүзілік поэзияның шырақ бйініде тұрған сурет пен образ. Бұған жалғасып жатқан "күйірт көңіл", "сұрғылт бейуақ" деген бейнелі сөздер тіркесі де қазақ өлеңіне Абай қосқан тый, соны ұғымдар екенін ойлайы. Застағаншымызда ақын бізді тағы бір күнінға, қызық пиырға салып: "Аласқан күшік секілді ұлып, жұртқа қайтқан ой" деп барып тоқтайды. Сіз тоқтамайсыз, өз ішіңізге өзініз үңіліп, әллі философияны енді әрі тердейді, әрі биіктеге түссіз. Көз алдымызға көшкен елдің қулазыған жұрты, көштен адасып, сол жұртқа жүзеді, жүні үршіп қайтып кетіп, бүрісе ұшып отырған жетім күшік елестеп, жаныңыз жылайды. Төң жетімдігінен жан жетімдігі, ой жетімдігі қандай ауыр. қиын. Абайдың теріңді, білкіті мен кендігі, яки Абайдың Абайлығы, міне, осы артады. "Абай нем Әуезов" бандарламасы бойынша ақял-ақыл, сұр-сезімнің екі алыбын бір-бірімен жалғас алып, айрықша творчестволық тұтастықта, бірлікте тексеріп шықтық.

Г.Сұлтанбаева: "Қазақ университеті" газетінің тілгек ықласпен қабылдап, сұрағымызға осында жаң-жақты, терең жауап бергеніңіз үшін үлкен рахмет, Сізге, Зейноллаға-аға!

Ақындардың ақыны

Академик Зейнолла ҚАБДОЛОВТЫҢ басшылығымен жазылып бітіп, баспаға тапсырылған "Абай және Әуезов" монографиясы - университет ғалымдарының Абай мерекесіне қосқан үлесі. Ұлы ақынның 150 жылдығына орай біздің тілшіміз Гүлмира Сұлтанбаева Ұстаз ағаға жолығып, бірер сұрақ қойған еді.

және әдемі айтқан: *"Қалқам, мен Лермонтов та, Пушкин де емен. Есенімнің демедай ешкіміз мен. Қазақтың қара өлеңі күздіретім. Онда бір сұмдық сыр бар естімеген. Ақынның деп қалай мен айта аламын. Халқымның өзі айтқанын қайталадым. Күп кіген қазақтың қара өлеңін Шекпен жауып өзіне қайтарамын .*

Абай да сөйткен. Бірақ Абайдың Абайлығы яки ақындардың ақыны болатын себебі - қазақтың қара өлеңінің "күпісін" "шекпенге" ауыстырумен шектелмеген: оған шалап да жанқан, қамзол да, керек десеңіз, тіпті фраз та киізген... Сөйтіп, қазақ өлеңінің пішінін тотының түгіндей қулыртқан да, сол арқылы қазақы мазмұнын бүкіл адамзаттық кеңестікке шалқытып шығарған. Абайдың ақындық үні тек туған даласының көңіде ғана қуықылжып қалмай, барлық Батыс пен Шығыс ақындарының дауысына осылай ұласқан. Сонда Абай - суреткер ақын ғана емес, күллі адамзаттық маңынадағы ойшыл философ.

*Бір ғана мисал.
"Көлеңке басын ұзартып,
Алысты көзден жасырса.
Күнді уақыт қызартып,
Көк жиектен асырса,
Күйірт көңіл сұрласар
Сұрғылт тартқан бейуаққа.
Төмен қарап мұндасар.*

Абайдың ұлт ақыны екендігі мұнымен де бітпейді. Абайдың ұлт ақыны екендігі сол өз өлеңдеріндегі ұлттық ерекшеліктердің бүкіл адамзат мәдениетіндегі биікке көтеріліп, бірлікке ұласуында жатыр. Мұны теріңірек түсіну үшін Абай өлеңдерінің мазмұны мен пішініне назар аударуымыз керек.

Мазмұн делік. Абай өлеңдерінің мазмұны - қазақ даласының, даланы жайлаған қазақ елінің, сілде қалыптасқан қазақ қоғамының, қоғамда өмір сүрген қазақтардың яки өзіндік салты мен санасы, қалпы мен дәстүрі, тұрмысы мен тіршілігі бар өзгеше адамдардың өмір шыңдығы: көркем тарихи мен қым-қиғаш қиын тағдыры.

Пішін делік. Бұл мәселені сөз ету үшін, алдымен, Абайдың ақындығы өзіне дейінгі қазақ поэзиясының шақын шыққан шырақу биігі екенін тағы бір еске алған жөн. Содан соң бұл ақындықтың қайнар көзі ретінде Мұхтар Әуезов айтқан үш сала ұлағат мектебін - қазақтың ауыз әдебиетін, Шығыс поэзиясын және орыс классикасын ескеруіміз қажет. Сонда Абайдың тастаққа шыққан жалғыз шынар емес, қунарлы топырақта өскен бәйтерек екенін аңғарамыз. Міне, Абай өлеңдерінің пішіні де не жерден шыққан, не көктен түскен жоқ, осы топырақта қалыптасты. Демек, Абай поэзиясының негізі қазақтың көлімігі төлтума қара өлеңіне

Абай и современные проблемы науки

З. А. МАНСУРОВ, проректор КазГУ им. аль-Фараби по научной работе

Юбилей - это вершина с которой необходимо оглянуться на наследие великого Абая, наметить пути развития нашего государства, образования, науки, культуры, сверить наши планы с бесценным наследием Абая. Следует отметить, что время, охватывающее творчество выдающегося казахского поэта и демократа, просветителя XIX века Абая и настоящее время, когда отмечается его 150-летний юбилей - это переломные времена, хотя и на разных этапах развития казахского общественного строя. Это время, когда появляется потребность осмыслить состояние общества для людей, которым это становится внутренней потребностью, чувствующим ответственность за будущее своего народа.

Из богатого наследия Абая следует отметить его прогрессивные идеи, устремленные в будущее, к знаниям. Это своеобразная программа воспитания молодого поколения на идеалах просвещения, труда и науки. Поэтому утверждение Абая

Лишь знанием жив человек, Лишь знанием движется век! Лишь знание - светоч сердец! можно считать и девизом сегодняшнего дня. Прошло более ста лет, как написаны эти строки, но и сейчас мы говорим, что для дальнейшего развития общества, страны нужны новые знания, нужно развивать новые области науки: экологию, биотехнологию, материаловедение, этнопедагогика, макро- и микроэкономику и др. Нужны знания, для создания новых технологий, чтобы Казахстан из преимущественно сырьевой страны превратился в развитое государство. Действительно "Лишь знанием жив человек!"

Абай был ярким примером человека, стремящегося к овладению высотами науки. Он прошел большой и нелегкий путь самообразования, в течение всей жизни изучал восточную и западную науку и культуру. Он воспитал в себе неукротимый дух познания. Абай считает, что учиться можно и нужно у всех, кто знает то, чего ты не знаешь. Подобно тому, как человек с каждым определенным отрезком времени незаметно взрослеет, точно так же растет и множится человеческое знание. Тот, кто однажды скажет, что он уже все знает, все уже познал, тот конечный человек. Особенно злободневны эти слова в наш быстрый век науки, когда в некоторых ведущих областях техники знания обновляются за 5-10 лет. Абай считает, что человек, занимающийся наукой, не должен стоять на одном месте. Он должен непрестанно совершенствоваться, учиться, передавать свои знания другим. Действительно, преемственность в науке необходима. Недавно мы проанализировали кадровый потенциал университета. Из 140 докторов наук более половины в возрасте за 60 лет. В связи с этим мы расширили докторантуру. В прошлом году защищено 15 докторских диссертаций, столько же ожидается в нынешнем...

Примечательно, что последнее, "Сорок пятое слово" Абая заканчивается словами: "Тот, у кого больше знаний... тот и обладает миром". Пример Казахстана - это Абай и его последователи, сеятели семян знаний, мира, и сегодняшняя наша задача состоит в том, чтобы жатва была богатой.

Оскен елдің оскелең мәдениеті

Әбсаттар ДЕРБІСӘЛИЕВ, Әл-Фараби атындағы ҚазМУУ-дың проректоры

Әдебиеті мен мәдениеті өрге басып шешек ата дами гүлденген республикамыздың сәулетті қалалары мен ауыл, селоларын көруге қуштар шет елдік меймандар көп-ақ.

Қазақ халқының ежелгі мұрасына аса ыждаһаттылықпен қарап, сан ғасырлар парағын судырлатып үлгерсе де мағыналық мәдени жәдігерліктің көне үлгілерін көздің қарашығындай сақтап отырғандарға да ол аса ризашылығын білдіретіндей. Өзін білмейтін адам, өзгенің де көссесін көгертпейді деген ойдың өміршеңдігін растағысы келетін сияқты. Сондай-ақ ол Қазақстанның шет елдермен достық қоғамының атқарып отырған игі істері туралы айта кетуді де жөн көрген ышам ышым мақаласында "Қазақ халқының өзін көрген жетістіктері - мені осы мақаланы жазуға итермеледі", - дей келіп өз туындысын: "Кемңгер қазақ халқының мәдениеті шешек атып дами берсін" деп аяқтаған.

Мақала соңында Абайдың суреті мен оның "Масғұт" атты поэмасы араб тіліне тәржімаланып басылған. Поэманы аударған Судандық белгілі ақын Абд ар-Рахман Джили (Гири), баспағайындаған Иорданияның атакты шайыры, профессор Исам Хаммад.

Осы ретте айта кететін жайт Абай шығармаларының араб тіліне басылуы бұл бір емес. 1973 жылы ұлы ақынның өлеңдерімен поэмаларының жинағы алғаш рет араб тілінде жеке кітап боп жарық көргені есімзде. "Ас-Садақа" журналындағы "Масғұт" поэмасы классик ойшылдың араб тіліндегі екінші жариялануы деп білеміз.

Абайдың аталған туындысы қырық төрт шумақтан тұратыны мағлұм. Джили

(Гири) Абд ар-Рахман Абай өлеңдерін барынша дәл аударуға тырысқанымен "Масғұт" поэмасы араб тіліне тәржімалағанда бес тармағы қысқарып кеткенін айту ләзім. "Ас-Садақа" журналы да аталған шығарманы қысқартып басқан. Ара-арасында поэма мазмұнын Исам Хаммад қара сөзбен де баяндаған. Сөйтіп ол "Мың бір гүл" шығармаларының кейбір үрдісін оске салатын сияқты. Мысалы, Я, алла, құрметіне достың Махмұт, Тілге яр бер, біліңсін тұғры мақсұт.

Арун-Рашид халифа заманында, Бағдатта бір жігіт бар аты Масғұт. Шаһардан бір күн Масғұт шықты тысқа, Барды ма кезі келіп бір жұмысқа? Бір ұры бас сап тонап жатқ, жерде Кез болды бір бишара шәйт байғұсқа. Шал байғұс айғайлады аттан салып, Айырып алған жап жоқ оны барып. Кімде болса бір ерлік қылайын деп. Масғұт ұшты ұрыға ондайланып, деп басталатын поэманың алғашқы шумағының жоғарғы екі тармағы төрт бәйгітпен аударылған да қалған екі тармағы: "Бағьыда ар-Рашид заманында бір жігіт болды. Есімі оның Масғұт еді. Күндердің күнінде басына қиыншылық бұлты төнген соң ол тұрған мекенін талақ тастап тысқары шықты..." деп қара сөзбен әрі қарай жалғастырылған. Поэма сөйтіп жоғарыда айтылғандай ара-кідік қара сөзбен баяндала отырып біраз қысқартылған. Сондай-ақ Исам Хаммад Джилидің аудармасына да аз-кем өзгерістер енгізген. Өлеңнің ұйқастары, буын саны біршама релакцияланған. Дей тұрғанмен, біздіңше, Джилидің аудармасы Исам Хаммад тәржімасына қарағанда барынша дәлірек, барынша ұғынықты еді.

Конференция мақсаты — Абайтану

Ұлы ақын Абай Құнанбайұлының туғанына 150 жыл алуына арналған ғылыми-теориялық конференция «Абайтану: тарихы, теориясы және даму бағыттары» деген тақырыпта жақын арада университетте болып өтті. Конференцияға университет басшылары, ұстаздары, студенттер қатысып, осы тақырыпта баяндамалар жасап, өз ойларын ортаға салды.

Суретте: Конференцияны университет ректоры К.Н.Нәрібаев ашуда.

Соның ішінде, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі К.Н.Нәрібаев «Абай білім мен ғылым жөнінде», академик З.Қ.Қабдолов «Абай және Әуезов», профессор Х.Ж.Сүйіншілиев «Абайтанудың жаңа бағыт-бағдары», профессор З.А.Ахметов «Абайдың ақындық әлемі», профессор З.А.Мансуров «Абай және

қазіргі заман ғылымының проблемалары», профессор Т.К.Кәкішев «Абай поэзиясындағы сыншылдық таңым», профессор А.К.Қасабеков «Абай философиясындағы Европа классиктерінің орны», профессор А.К.Көбесов «Абай және халық педагогикасы», профессор М.С.Серғалиев «Абайдың қарасөздерінің

синтаксисі», профессор Д.И.Дула-това «Абайдың тарихи көзқарасы» сияқты баяндамаларда негізінен Абайдың әдебиет, ғылым, өнер жайлы көзқарасы, оның шығармашылық шеберлігі, ақын мұрасының тәрбиелік тағлымы кеңінен талданып, мәнді де мағыналы ойлар айтылды.

Ал бірқатар ғалымдардың баяндамалары тақырыбы мазмұнына орай «Абай және Шығыс әлемі» деп атауға болады. Олардың ішінде, профессор Ә.Б.Дербісәлиев «Абай араб әлемінде», профессор Ж.Д.Дәдебаев «Абай және Шығыс халықтарының дәстүрлі мәдениеті» сияқты баяндамалардың негізгі тақырып аясы - ақынның Шығыс әлемінен алған үлгі-өнегесі, оның сол Шығыс мәдениетінен алар ақындық, азаматтық орны. Осылайша, әлемдік әдебиетте өзіндік қолтаңбасымен ерекшеленген ұлы Абайдың мерейтойына арналған ғылыми-теориялық конференцияда ауқымды мәселелер көтеріліп, озық ойлар айтылды.

Г.СЕРІКБАЙҚЫЗЫ

Соңғы кадр түсірілді

«Қазақфильм» киностудиясында жақын арада «Жас Абай» атты екі сериялы кинофильм түсірілді. Бас режиссері «Қазақфильм» киностудиясының бас директоры А.Әмірқұлов болса, бас операторы А.Сүлесв. Басты рольде театр училищесінің студенті Фабиен, Құнанбай ролінде Қазақстанның халық артисі - Т.Жамаңқұлов, Зере ролінде Қазақстанның халық артисі Б.Римова, Бөжей ролінде Б.Бейсеналиевтер сәтті ойлап шықты. Киноның сюжеті М.Әуезовтің өйгілі «Абай жолы» эпопеясының ізімен емес, қазіргі кинодраматургтердің бірлескен шығармашылық еңбегі болып отыр. Ақынның жастық өмірін камтитын кинофильм де дүниеге келді. Ол қайлы айтылар пікірлер алда. Қазір кинофильм сыншылар сарапына түсіп, талдануда.

Н.ТУРҒАНБАЕВ

Алмазные грани таланта

В рамках празднования 150-летия великого Абая научная библиотека КазГУ им. аль-Фараби запланировала около сорока различных мероприятий. Открытый показ книг «Алмазные грани таланта», проведенный в апреле, в фойе главного корпуса университета, стал одним из таковых. Организовали выставку сотрудники справочно-библиографического отдела (заведующая А. Коразова) при участии коллег из других отделов. Выставку торжественно открыл проректор университета по международным связям и языкам А. Дербисалиев.

Нелегко поначалу было ориентироваться в удивительном многообразии представленной литературы, но посетителям помогло то, что показ тематически подразделялся на 9 частей, включавших в себя как произведения самого поэта-мыслителя, так сочинения и исследовательские труды, посвященные ему.

Первый раздел «Биография Абая» знакомил с журнальными статьями и книгами, рассказывающими о жизни поэта. Второй — «Издание произведений Абая». Следующий раздел раскрывал тему

«Абай и аль-Фараби». Четвертый организаторы назвали «Духовно-культурные истоки Абая». Очень обширно представлены «Переводы Абая». Не менее интересными были и остальные разделы. Но особое внимание представляло для всех «Абасведение»: исследования основоположника этой науки, выдающегося классика казахской литературы М.Ауэзова. Интересными подраздел составили труды преподавателей

университета — академик З.Қабдолова, профессор Т.Қакишева, Т.Қожақеева, Х.Суюншалиева.

Среди книг из серии «150-летию Абая Құнанбаева посвящается» большой популярностью пользовался фотоальбом «Абай елі» — «Страна Абая» Султана Оразалинова с яркими картинками природы родного Абая Семипалатинского края, репродукциями картин Кастеева, Исмаилова, запечатлевших образ

поэта, фотографии его семьи. Альбом вышел на казахском, русском и английском языках. В юбилейной серии изданы также: сборник стихотворений Абая на казахском языке, монографии и статьи М.Ауэзова «Абай Құнанбаев», его лекции по абасведению; учебное пособие «Абайды оқы, танырқа» (Читай Абая, удивляйся!). Интересны книги К. Оразалина «Абай аулына саяхат» («Путешествие в аул Абая»), Д. Досжанова «Абай айнасы» («Зеркало Абая»). Ж. Ысмағұлова «Абай: ақындық табылмы» («Абай: поэтическая школа») и другие, которые можно встретить в списке рекомендованной литературы, специально составленном научной библиотекой университета.

... Только два дня длилась выставка, но и за это время с «Алмазными гранями таланта» успели познакомиться не только сотрудники, преподаватели, аспиранты и студенты КазГУ, но и гости из других вузов. А встречали и провожали гостей незабываемые лирические мелодии Абая «Айгым әлем, қаламқас!»; «Письмо Татьяне»; «Көзімнің қарасы»...

Асель МУСИНОВА

Приурочено к юбилею

Абай на мировой арене

Решением UNESCO 1995 год объявлен годом Абая. Люди во всем мире смогут познакомиться с его творчеством, узнать о нашей республике и культуре. Юбилей отмечается на международном уровне. Проходят дни Абая в России, Англии, Китае и других странах. Недавно Алматы посетили один из издателей популярного немецкого журнала "Штерн" Манфред ЛАЙЕР и директор Всемирного издательства книг Филипп УЙЛСОН.

Студенты факультета журналистики нашего университета встретились и поговорили с ними.

— Господин Лайер, вы приехали в Казахстан в то время, когда повсюду празднуется юбилей Абая. Как вы относитесь к этому человеку, знакомы ли с его творчеством?

— Я знаю, что Абай наш великий поэт и философ. Он имел особую связь с европейской, особенно с немецкой культурой. Он перевел поэтику Шиллера, Гете, наших великих поэтов. Это очень много. Но мы действительно хотели бы больше узнать о вашей культуре, что происходит в вашей стране. И, возможно, мы посетим Казахстан и встретимся на фестивале Абая в августе этого года. Коротко о себе: я работаю издателем, и также занимаюсь журналистикой. Цель моего визита в Казахстан — встреча с Президентом Н. Назарбаевым, беседа с ним о внутренних и международных аспектах жизни, связей вашей страны с мировым сообществом.

— А я издатель из Лондона. Меня зовут Филипп Уилсон. Специалист по изданию книг по искусству и приехал в Казахстан по проблемам своего бизнеса.

— Ваше личное отношение к Абая. Давно ли вы занимаетесь абаяведением?

— Я партнер одной из компаний, которая занимается издательством нескольких книг, посвященных Абая. Сначала мы издали книгу "Мир Абая", которая иллюстрирована его фотографиями, портретами, а также содержит некоторые документы, связанные с его жизнью и работой. Книгу редактирует Р. Сейсенбаев. Мы также издаем брошюры с прозаическими и поэтическими работами Абая на немецком, французском, русском, казахском, английском и китайском языках. Мой интерес к Абая возник благодаря моей работе. Мы очень заинтересованы в развитии связи между Европой и Азией. Абай был важной фигурой в этом отношении, великим мыслителем. Он принес знание о западной литературе в свою страну, переводя произведения наших классиков. Поэтому мы будем продолжать издавать его книги, поскольку на них очень большой спрос на Западе. Мы так же заинтересованы издавать книги, связанные с творчеством Абая здесь, в Казахстане.

— Насколько знаком Абай англичанам?

— Недавно в Лондоне был открыт Дом Абая, который возглавил Р. Сейсенбаев. Это не политическая и не коммерческая организация, которая призвана распространять информацию о культуре и культурных традициях Казахстана. На открытии Дома Абая проводилась выставка казахской живописи. А вообще Дом Абая станет тем местом, откуда будет идти широкоячей пропаганда культуры казахского народа!

Акмарал КУЛШИНБАЕВА

Чем ближе во времени юбилей нашего великого современника Абая Кунанбаева, тем больше различных мероприятий пополняют реестр праздничных торжеств. Среди того, что прошло в Казахском Государственном Национальном Университете, особым планом выделяются научно-практическая конференция, посвященная 150-летию поэта и гуманиста. В ней приняли участие ведущие сотрудники университета, профессора и преподаватели, студен-

ты и гости. Все высказанные на конференции мысли должны послужить мощным толчком в развитии науки абаяведения. А после конференции ее многочисленные участники участвовали в торжественной посадке молодых деревьев. Через несколько лет зазвучит в Казгуграле рошица Абая!

Научная библиотека университета провела ряд выставок и обзоров литературы, приуроченных к юбилею. Апогеем их было специальное театральное пред-

ставление. Многочисленные зрители смогли в университетских стенах увидеть и услышать словно по мановению волшебной палочки ожившие произведения великого Абая.

А на днях по инициативе общества "Қазақ тілі" прошел студенческий КВН, посвященный юбилею мыслителя.

Н. РЕЛИН

На снимке: театрализованное представление о жизни Абая, подготовленное студентами.

Абай энциклопедиясы

лым. Кітап казак халқының ұлы ақыны және ойшылы Абай Құнанбайұлының өмірмен ақындық жолына жаңа-жаңа шолу жасап, әдеби мұрасының ғылыми тұрғыдан талдауы мақсат еткен. Кітап мазмұны мынандай тақырыптарды қамтиды: ақын шығармаларының

кейіпкерлері, Абай және әдебиеттану ғылымы, Абай және тіл білімі ғылымы, Абай және Шығыс әдебиеті, Абай және Батыс әдебиеті, Абай және орыс әдебиеті, Абай және туысқан халықтар әдебиеті, ақының ақиқатшындығы, көзқарастары, Абай және өнер, Абай өскен орта,

Абай шығармаларының географиялық атауы, Абай шығармаларының басылымдары, баспасөз және Абай зерттеушілер, Абай сыйлығының лауреаттары.

Энциклопедияның бас редакторы Р.Нұрғалиев, бас директоры М.Құлмұхаммед. Кітаптың таралымы 100000 данаға жетіп отыр.

Абай қара

сөздері туралы

Қазақтың кеменгер ойшыл ақыны Абай Құнанбаевтың қарасөздері оның ғылыми-тапымдық шығармашылығының көкжиегі болып есептеледі. Мұнда барлық ғылым мен өнердің, әдебиет пен мәдениеттің тәлімдік көріністері бір жерге жинақталған. Олардың ғылыми-зерттеу объектісіне айналғаннан бергі заманда жалпы адамзат атаулыға тән рухани кеселдердің себептері мен оған қарсы күрес шаралары барлық данышпандарға ауыр міндеттер жүктеген. Платон, Аристотель, Әл-Фарабиді ойлантқан жамандық атаулымен күрес Абайды да толғантқан. Абай өзіне дейін өмір сүрген әртүрлі ұлт ойшылдарының рухани байлығын үйренсе отырып, оны қазақ халқына да мұра етіп қалдыруды мақсат еткен. Мысалы, Әл-Фарабидің "Бақыт жолын сілтеу" трактатында айтылатын жаман мінездің көріністері мен оның зардаптары Абай қарасөздерінде басқаша қырынан, Абай пайымымен танылады. Демек, грек ғалымдарының алдынан кесе-көлденеңдеп шыққан дамынның жағымсыз әрекеттері мен мінез-құлықтарының зардаптары қазірге дейін созылып, өмір сүруге қиындықтар туып жатыр. Ал өз заманының ойшылы болған суреткерлер оларды айналып өтпеген. Өскелең өмірдің өршіл дамуына кісен салмақ болған таптауырын, әрсіз әрекеттермен күрескен. Қазіргі заман жастарының әліпбісіне айналуға тиіс Абай қарасөздерінің тағылымдық өрнектері кун өткен айын ақталды бола тұсу керек. Оны оқымаған, көңіліне

тоқымаған жас ұрпақ болмауы шарт.

Мен Абайдың қарасөздерін қайта-қайта оқыған сайын осындай ойға шомам. Ұлы ақынның көңіл көкірегі кернеген запыран ойлардың түсігі таяз пенделердің санасына жетпесін түсініп, өкінемін. Жаманды жақсарту үшін жазылған өшпес мұраны түзелуге тиісті жандардың оқымайтынына, оны іздеп аласурмайтынына өкінемін...

Төртінші сөзде айтылатын мына ой Абай қарасөздерінің эпиграфы әрі міндеті секілді: "Әрбір уайым-қайғы ойлағыш кісі не дүние шаруасына, не акирет шаруасына өзгеден жинақырақ болса керек. Әрбір жинақылықтың түбі кеніш болса керек. Енді олай болғанда, үнсімі уайым-қайғыменен жүре аламыз ба? Үнемі уайым-қайғыға жан шыдай ма екен? Жоқ, мен үнемі уайым-қайғыменен бол демсймін. Уайым-қайғысыздығыңа уайым-қайғы қылдағы, сол уайым-қайғысыздықтан кутыларлық орынды қарекет табу керек нәм қылу керек, әрбір орынды қарекет өзі де уайым-қайғыны азайтады, орынсыз күлкіменен азайтпа қайғыны, орынды қарекетпен азайт!"

Ал үшінші сөздегі "Қазақтың бірінің

біріне қаскүнем болмағының, бірінің тілеуін бірі тілемейтуғының, рас сөзі аз болатуғының, қызметке таласқыш болатуғының, өздерінің жалқау болатуғының себебі не? Нәмша ғаламға белгілі данышпандар өлдекашан байқаған: әрбір жалқау кісі - қорқақ, қайратсыз тартады, әрбір қайратсыз - қорқақ, мақтанғыш келеді; әрбір мақтаншақ - қорқақ, ақылсыз, надан келеді; әрбір ақылсыз - надан арсыз келеді; әрбір арсыз жалқаудан сұрамсақ, өзі тойымсыз, өнерсіз, ешкімге достығы жоқ жандар шығады" деген шынайы ойы үшін Абай неге қазақты жаман етіп көрсеткен демеу керек. Өзінің ұлтын жап-жүрегімен ұната отырып, оның өміршен, өркениетті жақсы халық болғанын қалайтынын, ол үшін Әл-Фараби санамалап көрсеткен рухани кеселдерден адал болу керектігін жақсы түсінген.

Роза АЛТЫНБЕКОВА,

филология ғылымдарының кандидаты.

Мудрость великих истин

Впервые Абаевские стихи открылись для меня, когда я была девочкой лет 5-6. Именно на его произведение старались воспитывать детей мои родители. «Слова назидания» звучали не раз из уст отца. И уже значительно позже я их читала и перечитывала сама. «Слова назидания» — это концептуальный труд казахской литературы, особая квинтэссенция казахской жизни, быта, культуры. Несмотря на смену эпох и общественно-политического строя, они не теряют свою актуальность. То, о чем писал Абай: психологии народа, его нравах, культуре останетсь навсегда бесценным наследием. Наверняка, жизнь шла бы по другому, если бы не было его великой поэзии. Не случайно UNESCO объявило этот год Всемирным годом Абая. Абай, как и всякий гениальный человек, оставил тысячи учеников и последователей, и, я надеюсь, нынешнее поколение достойно продолжит все завещанное великим предком.

Айгерім МЕКИШЕВА

Духовный потенциал нации

Говоря о великом мыслителе, гуманисте и поэте, нужно обязательно подчеркнуть, что реализм Абая — это реализм нового уровня. Именно в нем присутствует тот анализ, который тождественен духовному потенциалу нации. Те всечеловеческие качества, которые воспевал и к которым призывал наш великий соотечественник, являются вечными критериями добра и гуманизма.

Абай, без сомнения, это явление, синтезированное культурами Востока и Запада. Его формирование связано с событиями мировой культуры, путь которой он проторил первым для нации. В его многочисленных творческих произведениях прослеживается настоящий культ слова, который был присущ всей восточной литературе. Но полифония содержания, навеянная русским Пушкиным и немецким Гете, сделали его поэзию поистине безграничной.

Сегодня, в череде суетных будней, мы много говорим и анализируем Абая. Но Абай, что общепризнано, это та глыба, которую люди не могут и не смогут изучить за столетия. Сейчас нужно не просто читать и изучать его наследие, не просто пропагандировать, у каждого человека стремление понять Абая должно идти из души, от сердца. Хотелось, чтобы нынешний юбилей стал на деле моментом единения Абая и всего народа. Ведь главной мечтой человека, родившегося полтора столетия назад, было стремление постоянно открывать народу глубину мира.

Общаясь со многими людьми, к сожалению, делаешь горький вывод о том, что у нас очень много тех, кто знает поэта лишь понаслышке. А ведь то наследие, которое нам оставил Абай, это бесценный источник измерения человечности. Идеал своих сограждан он видел в первую очередь в человеке

мыслящем, чтобы "в глазах читалась мысль, а не тусклое безразличие". Идеалы добра и гуманизма он понимал в том, чтобы оказывать их ближнему, деляя это с естественно.

Говорят, что гении рождаются раз в тысячелетие. Именно столько разделяет две непревзойденные величинны — аль-Фараби и Абай. Они родились в разное время, но их родина — казахская земля. Незримые духовные нити объединяют их, людей, каждый из которых велик по-своему, но чьи вклады в духовный потенциал нации просто невозможно переоценить. Это то бесценное наследие, которое даст нам возможность идти вперед, к новым свершениям.

Маншук МУКАШЕВА,
преподаватель факультета журналистики

“Я пишу, чтобы чему-нибудь научить”

Все ближе юбилей великого Абая. В преддверии этой даты по всей нашей стране нарастает праздничная эйфория. Но жаль, что лишь в эти дни мы открываем бесценные книги Абая. А как было бы здорово, если бы нам юбилей был не поводом, а следствием нашего постоянного изучения мудрых мыслей поэта, если бы мы следовали его советам, стали бы жить по его заветам, воспитывали себя такими, какими он хотел видеть людей, — ведь это было для Абая самой высшей отрадой. Вспомните его слова:

Не имя запомни, а мысль
Того, кто это написал.

Говорят, гениальные мысли не стареют. А значит у того пути, что проложило сквозь людские сердца непреодолимое творчество Абая, есть лишь начало, а конца быть не может.

О жизни “без греха” пел в стихах и размышлял в прозе этот лирик-мудрец.

Абай говорил о вечном, о том, что бессмертно как мир, ибо стремление к добродетели, праведности, чистоте и справедливости сопутствует человечеству с момента его рождения. Каждый народ, каждая религия искали свою формулу “жизни без греха”.

Искал ее и Абай...

“Если Сила, Разум и Сердце сойдутся в одном человеке, то он станет праведником. Пыль с подошв его ног будет исцелять слепых. В этом — в гармонии и чистоте человеческой жизни и заключается смысл существования великого мира”.

Самыми отвратительными грехами человечества Абай считал те, что каждый день встречал у своего народа, те, что портили его соплеменников, а потому были нестерпимыми.

Всякий подлый, чваильный и мелкий сброд
Изуродовал душу твою народ...

Эти грехи — жадность, невежество, лень.

“Путь, который я предлагаю, исключает любовь к богатству...”

“Радуйтесь, когда человек совершает хорошее дело, ибо вы увидели добрый пример...”

“Красивым и сильным делает человека его ум, образованность, честь и обаяние. Больше ничто. И глуп тот, кто хочет возвыситься иным путем...”

Философия и поэзия Абая просты, а потому столь мудры.

Инна ЦОЙ,
студентка КазГУ

Абайға

Бұл күнге лайық алыпсың!
Ол күнге қалай сыйтағың?
Бір өзің - бүкіл халықтың,
Қалдырмай бәрін жиғансың.

Жарылып кете жаздапты-ау,
Жырламай тынсаң, жүрегін.
Айтпаған сөзің аз қапты-ау!..

Бөлек бір туған кім едің!..

Қасым АМАНЖОЛОВ

Прикосновение к вечному

Совсем немного родственников осталось на родине поэта. В Актау живут правнук Айдар Ақылбаев и его сын Данияр. В Алматы живут трое потомков Абая, и среди них внучка Мағамби Қуанбаева, второго сына Абая. Газель-апай уже идет семидесятый год. Она филолог по образованию, до пенсии работала на киностудии “Казахфильм”.

Рассказывая о себе, она вспоминает свое детство. Оно было нелегким. В 8 лет осталась сиротой, папа умер в 1933 году, мама в 1935 г. В школу интернат определил Мухтар Омарханович Ауэзов, он же помог поступить в университет, помогал всячески. “Я получала при его содействии пенсию как правнучка Абая. В 1952 году я закончила филологический факультет и осталась работать там преподавателем. Потом окончила киношколу и работала в режиссерско-редакторском отделе киностудии “Казах-

фильм”, - рассказывает она.

Есть у Газель-апай родная сестра - Ишан Жагипаровна. Она участница Великой Отечественной войны, ветеран труда. Сейчас ей уже 72 года, живет она тоже в Алматы.

У Газель Жагипаровны сохранились много фотографий. 80 из них она передала в музей Абая в Семипалатинске. У сестры отца были стихи, поэмы Абая, написанные арабской графикой. Всей семьей переводили на латинский язык. Мухтару Ауэзову, который всю свою жизнь занимался творчеством Абая, они перели поэмы детей — Ақылбая “Дагистан”, Мағамби “Енлік-Кебек”, “Медгат-Қасым”.

По словам Газель-апай, из потомков Абая остались в живых всего шесть человек. И они, конечно, хотели бы быть непосредственными участниками юбилея Абая.

Илона ЕКШЕМБЕЕВА,
Шолпан ДЖАНАНОВА

Улы туғра Абай бізге тым жақын, тым ыстық. Оның өндері қайталанбас таланттың көрсер булағындай. Ол өндерді қай жерде той, жин, айтыс болса, сол жерде жиі айтамыз. Университет жастары да кезекті мерекеледе Абай өндерін нақышына келтіре арындауда.

Құрылтайшы - Әл-Фараби атындағы Қазақ Мемлекеттік ұлттық университетінің ұжымы. Газет Қазақстан Республикасының Баспасөз және бұқаралық-ақпарат министрлігінде тіркеу туралы № 1242 кәулігі берілген

Редакцияның мекен - жайы:
Алматы қаласы,
Әл-Фараби даңғылы, 11,
телефоны: 47-28-16

Редактор
Г. СҮЛТАНБАЕВА
Номерді лайын дағандар:
Р. Шылғаубасва,
А. Рожков,
Д. Таранов.
Ақылдастар алқасы:
Л. С. Ахметова, Ж. Д. Дәдебаев,
Ә. Д. Дербісәуиев,
Ю. А. Крикунов,
З. А. Мансуров.

Тараламы - 1000 дана.
Тапсырыс № 130.